

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญา
ซึ่งลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและอายุความ
ในการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามตั๋วเงิน*

Legal Problems concerning the Liabilities of
the Party whose Signature appears in and
Prescription of Recourse according to the Bills

อสมมา แสงแก้ว**
Asama Saengkaew

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงินเป็นกฎหมายพาณิชย์ซึ่งมีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีตามตั๋วเงินไว้ต่างหากจากเอกเทศสัญญาอื่นๆแต่ได้มีการบัญญัติถึงอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สละหลังไว้โดยเฉพาะอีกทั้งอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้สละหลังตัวผู้ถือซึ่งได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงแล้วเข้าถือเอาตั๋วเงินในการจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลังคนก่อนนั้นกฎหมายหลายมาตราที่นำมาปรับใช้แก่กรณีนี้ได้ และกรณีที่มีบุคคลภายนอกมาลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะที่ชัดเจนตามตั๋วเงินซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงแห่งตั๋วเงินโดยเนื้อความเดียวกับผู้ส่งจ่าย แต่เมื่อไม่ปรากฏฐานะที่ชัดเจนตามตั๋วเงินส่งผลกระทบต่อความรับผิดตามตั๋วเงินของบุคคลดังกล่าวว่าใครจะไล่เบี้ยให้ตนต้องรับผิดได้บ้างและต้องรับผิดภายในกำหนดอายุความเท่าใดอีกทั้งหากตนได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงแล้วจะใช้สิทธิไล่เบี้ยให้ใครรับผิดชอบตนได้บ้างภายในกำหนดอายุใดจากความไม่ชัดเจนดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาตามตั๋วเงิน

Abstract

Civil and Commercial Code in the laws of Bills is a part of commercial law, which is defined prescription of the bills filed separately from the other specific contract. But the law has been enacted a prescription to take recourse to

*บทความนี้เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาซึ่งลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามตั๋วเงิน.

**นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

the guarantee of endorser by aval specifically. Prescription of recourse according of endorser who took up and paid the bills action of against to the drawer or each immediate endorser, several legal position of the law applied to this case. In any case, if the third party, whose signature not appears as a clear, which is liable to the bills by the payer. But do not appear as clear legal position on the bills affect the liability of the person who is liable to have recourse to their needs and liability within prescription and how much they have to spend money. He is a liability to their recourse to anyone of prescription within. Cause injustice to the parties. Thus cause injustice to the parties.

คำสำคัญ: ตั๋วเงิน สิทธิไล่เบี้ย อายุความ

Keywords: Bills, Right of Recourse, Prescription

บทนำ

ตั๋วเงินเป็นเอกสารสัญญาประเภทซึ่งผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินเป็นผู้รับผิดชอบตามตั๋วเงิน เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินในฐานะเป็นลูกหนี้แห่งตั๋วเงินมีได้ไม่จำกัดจำนวน โดยเหตุที่ตั๋วเงินอาจออกและโอนกันต่อไปได้ และผู้ที่ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินมีความรับผิดชอบ ผู้ใดเข้ามาลงลายมือชื่อในตั๋วเงินก็เข้ามาเป็นคู่สัญญาซึ่งต้องผูกพันตามเนื้อความในตั๋วเงินซึ่งลูกหนี้ในตั๋วเงินนั้น ได้แก่ ผู้รับรอง ผู้สั่งจ่าย ผู้สละหลัง ผู้สอดเข้าแก้หน้าและผู้รับอาวัล อายุความในการฟ้องไล่เบี้ยให้บุคคลผู้เป็นลูกหนี้แห่งตั๋วเงินให้เข้ามารับผิดชอบตามตั๋วเงินจึงขึ้นอยู่กับฐานะที่คู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้นเข้ามาผูกพัน

ผลการศึกษา

“ตั๋วเงิน” มีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ซึ่งมีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ “หลักความรับผิดเพราะลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน” (Liability Based on Signature) โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้นำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในมาตรา 900¹ วรรคแรกว่า “บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น”² แต่หลัก

¹ในบทความนี้หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ในกรณีที่จะกล่าวถึง “มาตรา” ให้หมายความว่าบทบัญญัติมาตราตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

²ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2548), หน้า 38.

ดังกล่าวมีข้อยกเว้นคือ การลงลายมือชื่อในฐานะที่เป็นตัวแทน ตามมาตรา 901 และในกรณีการลงลายมือชื่อของผู้แทนนิติบุคคล ตามมาตรา 70

ความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินแต่ละคนอาจไม่เท่ากันเมื่อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินแล้วความรับผิดตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินมีหลายฐานะด้วยกัน

การรับผิดตามฐานะนั้น หมายถึง บุคคลผู้ลงลายมือชื่อย่อมรับผิดตามฐานะที่ตนลงลายมือชื่อ กล่าวคือ รับผิดในฐานะผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินหรือเช็คหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินแล้วแต่กรณี หรือผู้สละหลัง หรือผู้รับอาวัล หรือผู้สอดเข้าแก้หน้า ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินในฐานะใดหรือระบุข้อความลงในตั๋วเงินว่าตนประสงค์จะรับผิดในฐานะใด

กฎหมายได้กำหนดความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินไว้ 2 ประเภทด้วยกัน³ คือ

1) ความรับผิดในฐานะลูกหนี้ขั้นต้น (Primary Debtor) เป็นความรับผิดโดยไม่มีเงื่อนไข ลูกหนี้ตามตั๋วเงินซึ่งมีความรับผิดลักษณะนี้ได้แก่ ผู้รับรองตั๋วแลกเงิน ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และธนาคารซึ่งรับรองเช็ค

2) ความรับผิดในฐานะลูกหนี้ขั้นสอง (Secondary Debtor) เป็นความรับผิดโดยมีเงื่อนไข ลูกหนี้ตามตั๋วเงินซึ่งมีความรับผิดลักษณะนี้ได้แก่ ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงิน ผู้สั่งจ่ายเช็ค ผู้สละหลังตั๋วเงิน ผู้รับอาวัล และผู้รับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้า

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาซึ่งลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามตั๋วเงินแล้ว ผลการศึกษพบว่าได้พบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สละหลัง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน” กล่าวคือ บุคคลซึ่งตนประกันมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอะไร ผู้รับอาวัลก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบตามส่วนที่ตนประกันนั้น อนึ่งคำว่า “บุคคลซึ่งตนประกัน” หมายถึงผู้ถูกรับอาวัลนั่นเอง ดังนั้นการที่ผู้รับอาวัลได้รับอาวัลคู่สัญญาในตั๋วเงินคนใด ผู้รับอาวัลต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับคู่สัญญาคนนั้นแต่มีได้รับผิดต่อคู่สัญญาคนนั้น⁴ เมื่อผู้รับอาวัลเข้ารับอาวัลให้แก่ผู้สละหลังคนหนึ่งความรับผิดตามตั๋วเงินของผู้รับอาวัลก็เป็นเช่นเดียวกับผู้สละหลังซึ่งเมื่อพิจารณาอายุความการฟ้องคดีตั๋วเงินตามมาตรา 1001 มาตรา 1002 และมาตรา 1003 มิได้มีการบัญญัติอายุความฟ้องผู้รับอาวัลไว้ ด้วยเหตุนี้ในการฟ้องดำเนินคดีแก่ผู้รับอาวัลผู้สละหลังจึงต้องใช้อายุความเช่นเดียวกันกับการฟ้องผู้สละหลังตั๋วเงิน

³พินิตนาฏ เกิดจำรูญ, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 71.

⁴ภูมิ โชคเหมาะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตั๋วเงินและบัญชีเดินสะพัด, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552), หน้า 168.

นอกจากนี้ตามมาตรา 1003 บัญญัติว่า “ในคดีผู้สละหลังทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายแห่งตั๋วเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้สละหลังเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้สละหลังนั้นเองถูกฟ้อง” กล่าวคือ ผู้สละหลังคนหนึ่งคนใดอาจถูกผู้ทรงฟ้องไล่เบี้ยบังคับเอาเงินตามตั๋วเงิน เมื่อผู้สละหลังซึ่งถูกบังคับใช้เงินไปตามตั๋วและได้เข้าถือเอาตั๋วเงินนั้น ผู้สละหลังคนนี้จะย่อมมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาจากผู้สละหลังคนก่อนหน้าตนและผู้ส่งจ่ายได้ โดยต้องฟ้องภายในเวลา 6 เดือน นับแต่ผู้สละหลังคนดังกล่าวเข้าถือเอาตั๋วเงินตามมาตรา 967 วรรคสาม แต่มีข้อสังเกตว่ามาตรา 1003 มิได้บัญญัติถึงกรณีผู้รับอวัลผู้สละหลังซึ่งใช้เงินไปตามตั๋วแล้วใช้สิทธิไล่เบี้ยตามมาตรา 940 วรรคสามต่อไป จึงก่อให้เกิดปัญหาคือ ผู้รับอวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาคนอื่นๆ ที่มีความผูกพันต้องรับผิดชอบผู้รับอวัลดังที่มาตรา 940 วรรคสามกำหนดไว้ได้ภายในกำหนดอายุความใด

ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ในกรณีที่ผู้รับอวัลได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงหรือเจ้าหนี้อื่นตามตั๋วเงินไปแล้ว เช่น ก. ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ ข. ข. สละหลังโอนตั๋วต่อให้ ค. ค. สละหลังส่งมอบตั๋วต่อให้ ง. ง. จึงเป็นผู้ทรงคนปัจจุบันโดยมี ก. เป็นผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ข. และ ค. เป็นผู้สละหลัง ตัวฉบับนี้มีนายคำเข้ามารับอวัลให้แก่ ค. เมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน ก. ผู้ออกตั๋วปฏิเสธการใช้เงิน หาก ง. ผู้ทรงจะใช้สิทธิฟ้องดำเนินคดีเอาแก่บรรดาลูกหนี้ตามตั๋ว อายุความก็จะเป็นดังนี้ หาก ง. ฟ้อง ค. และ ข. อายุความก็จะเป็นไปตามมาตรา 1002 คือ 1 ปี นับแต่ตัวถึงกำหนด (ตั๋วสัญญาใช้เงินโดยหลักแล้วไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำคำคัดค้านเว้นแต่เป็นตั๋วซึ่งออกจากต่างประเทศ) หาก ง. ฟ้องนายคำผู้รับอวัล ค. มีกำหนดอายุความ 1 ปี เช่นเดียวกันตามมาตรา 940 วรรคแรกประกอบมาตรา 1002 เพราะผู้รับอวัลย่อมผูกพันเป็นอย่างเดียวกับบุคคลซึ่งตนประกัน หาก ง. จะฟ้อง ก. ผู้ออกตั๋ว อายุความก็จะเป็นไปตามมาตรา 1001 คือ 3 ปี นับแต่ตัวถึงกำหนดใช้เงิน

สมมติว่า ง. ฟ้องนายคำ นายคำใช้เงินไปตามตั๋วแล้วและได้ตัวมาอยู่ในความครอบครอง นายคำไม่มีฐานะเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 แต่ได้สิทธิไล่เบี้ยตามมาตรา 940 วรรคสาม ที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ ข. และ ค. ผู้สละหลังและ ก. ผู้ออกตั๋ว หากนายคำฟ้อง ก. ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน มีอายุความกำหนดไว้ตามมาตรา 1001 คือ 3 ปี แต่หากนายคำฟ้อง ข. และ ค. ซึ่งเป็นผู้สละหลัง นายคำมิใช่ผู้สละหลังจึงไม่สามารถใช้อายุความตามมาตรา 1003 ที่บัญญัติไว้ในกรณีที่ผู้สละหลังฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยผู้ส่งจ่ายได้ เนื่องจากกรณีดังกล่าวนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้สำหรับกรณีนี้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้อายุความทั่วไป (มาตรา 193/30) คือ 10 ปี นับแต่วันที่ได้เข้าใช้เงินตามตั๋ว

กรณีดังกล่าวการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอวัลผู้สละหลังซึ่งไม่มีการกำหนดอายุความไว้ โดยเฉพาะจึงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเรื่องอายุความทั่วไปในบรรพ 1 คือ มาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี มาบังคับใช้แก่กรณีนี้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้สละหลังและ

บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบผู้สละหลังซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นสองตามตัวเงิน เช่นดังตัวอย่างที่กล่าวไปข้างต้น หากผู้รับอวัลผู้สละหลังได้ใช้เงินไปตามตัวให้แก่ผู้ทรงแล้วเข้าถือเอาตัวเงินนั้นแล้วมาใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาแก่บุคคลซึ่งเป็นลูกหนี้ตามตัวเงินนั้น หากนายคำมาฟ้องไล่เบี่ย ก. ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นให้ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินสามารถฟ้องได้ภายในกำหนดอายุความ 3 ปี ตามมาตรา 1001 เนื่องจากมาตรา 1003 บัญญัติถึงตัวบุคคลผู้ใช้สิทธิในการฟ้องคดีต้องมีฐานะเป็นผู้สละหลังเท่านั้น หากนายคำมาฟ้อง ข. และ ค. ผู้สละหลังซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ในมูลหนี้ตัวเงินโดยต่างเป็นลูกหนี้ชั้นสองร่วมกันตามนัย มาตรา 967 วรรค 1 ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี กลายเป็นลูกหนี้ชั้นสองตามตัวเงินมีความรับผิดชอบ ตัวเงินนานกว่าความรับผิดชอบลูกหนี้ชั้นต้น เนื่องจากมาตรา 1001 นั้นมิได้ระบุตัวบุคคลที่จะใช้สิทธิ ฟ้องคดี อีกทั้งเมื่อพิเคราะห์ตามมาตรา 940 วรรคแรกซึ่งบัญญัติให้ผู้รับอวัลผูกพันเป็นอย่างเดียวกับบุคคลซึ่งตนประกัน ผู้เขียนเห็นว่าผู้รับอวัลควรจะผูกพันเป็นอย่างเดียวกับผู้ซึ่งตนประกันทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อผู้ทรงรวมทั้งสิทธิไล่เบี่ยของผู้รับอวัลควรเป็นเช่นเดียวกันบุคคลซึ่งตนประกัน

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น หาก ง. ฟ้องค. ซึ่งเป็นผู้สละหลังใช้เงินไปตามตัวแล้วและได้ตัวมาอยู่ในความครอบครอง ค. สามารถไล่เบี่ยผู้สละหลัง ข. ซึ่งเป็นผู้สละหลังคนก่อนตนได้ภายในกำหนดอายุความ 6 เดือน ตามมาตรา 1003 หากเทียบกับกรณีที่นายคำ ผู้รับอวัลให้แก่ ค. ซึ่งได้ใช้เงินไปตามตัวเงินให้แก่ผู้ทรงหลังจากถูกไล่เบี่ยแล้วนายคำ สามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยที่ได้มาตามมาตรา 940 วรรคสามที่จะไล่เบี่ยเอาแก่ ข. และ ค. ผู้สละหลังได้ในการกำหนดอายุความทั่วไป 10 ปี ทั้งที่นายคำเป็นผู้รับอวัลผู้สละหลังโดยมีความผูกพันเป็นอย่างเดียวกับ ค. ผู้สละหลัง และเขามีความผูกพันเป็นอย่างเดียวกันทั้งสิทธิและหน้าที่ไม่เห็นควรด้วยที่จะให้ผู้สละหลังมีสิทธิไล่เบี่ยลูกหนี้ชั้นสองตามตัวเงินภายในกำหนดอายุความ 6 เดือน แต่ผู้รับอวัลผู้สละหลังมีสิทธิไล่เบี่ยลูกหนี้ชั้นสองได้ในกำหนดอายุความ 10 ปี ทั้งที่เขามีความผูกพันเป็นอย่างเดียวกันตามตัวเงิน

ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อเทียบกำหนดอายุความซึ่งกำหนดไว้ในบรรพ 1 แล้ว เห็นได้ว่าการกำหนดอายุความในเรื่องตัวเงินนั้นกฎหมายกำหนดไว้สั้นกว่า เพราะกฎหมายตัวเงินเป็นกฎหมายพาณิชย์ มีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีตามตัวเงินแยกไว้ต่างหากจากเอกเทศสัญญาประเภทอื่น ๆ โดยกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยนั้นได้กำหนดอายุความในการฟ้องดำเนินคดีไว้เป็นลำดับขั้นคือ 3 ปี 1 ปี และ 6 เดือน เรียงลำดับจากลักษณะความรับผิดชอบตามตัวเงิน โดยให้ลูกหนี้ชั้นต้นตามตัวเงินซึ่งเป็นลูกหนี้โดยตรงมีความรับผิดชอบมากที่สุดคือ 3 ปี ลูกหนี้ชั้นที่สองรับผิดชอบในอายุความที่น้อยกว่าลูกหนี้ชั้นต้นคือ 1 ปี และให้ลูกหนี้ชั้นสองไล่เบี่ยกันเองได้ในอายุความ 6 เดือน⁵ อีกทั้งตัวเงินเป็นตราสารที่นิยมนำมาใช้ในวงธุรกิจการค้า ซึ่งต้องอาศัยความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการ อีกทั้ง

⁵ เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2514), หน้า 233.

ทั้งวัตถุประสงค์ของตั๋วเงินซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือซึ่งทำให้ผู้สัญญาไม่ได้ไม่จำกัดจำนวน และอายุความที่นานเกินไปอาจทำให้บุคคลซึ่งต้องถูกไล่เบี้ยตามตั๋วเงินมีความลำบากในการเก็บพยานหลักฐานทางบัญชีจึงควรใช้อายุความที่รวบรัดเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของตั๋วเงิน ไม่ควรนำอายุความทั่วไปซึ่งมีกำหนดอายุความนานถึง 10 ปี มาบังคับใช้กับกรณีดังกล่าว

ในเรื่องอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สละหลังนั้น อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 มาตรา 47 และ 48 มีบทบัญญัติทำนองเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 940 ตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย โดยอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สละหลังตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 นั้น มีการกำหนดอายุความกรณีที่ผู้สัญญาที่ใช้เงินตามตั๋วเงินแล้วยอมใช้สิทธิฟ้องผู้สัญญาที่ต้องรับผิดชอบภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่เขาได้ใช้เงินตามตราสาร ตามมาตรา 84 (2) แม้จะมีได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งถึงอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สละหลังไว้ แต่เมื่อได้บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำว่า “ผู้สัญญาที่ใช้เงินตามตั๋วเงินไปยอมใช้สิทธิฟ้องผู้สัญญาที่ต้องรับผิดชอบภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่เขาได้ใช้เงินไปตามตราสาร” ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อผู้รับอาวัลผู้สละหลังตั๋วเงินได้ใช้เงินไปตามตั๋วเงินแล้วอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของบุคคลดังกล่าวต่อผู้ซึ่งตนประกันรวมทั้งบุคคลทั้งหลายที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลซึ่งตนประกัน แต่กำหนดอายุดังกล่าวไม่เหมาะที่จะนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยเนื่องจากหากมีการนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทยแล้วจะทำให้มาตรา 1003 ไม่มีที่ใช้ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงการไล่เบี้ยตามตั๋วเงินเช่นเดียวกัน

โดยอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 (Convention on the Unification of the Law relating to Bills of Exchange and Promissory Notes, and Uniform Regulation 1912)⁶ มาตรา 31 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 (Convention providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes 1930)⁷ มาตรา 32 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยเช็ค ค.ศ. 1931 (Convention providing a Uniform Law for Cheques 1931)⁸ มาตรา 27 และประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de Commerce) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา L511-21 วรรค 7 ถึงวรรค 9 มีบทบัญญัติเช่นเดียวกับ มาตรา 940 ตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย และในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 มาตรา 70 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 มาตรา 70 ประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา L511-78 มีบทบัญญัติเป็นอย่างเดียวกันกับมาตรา 1001 ถึงมาตรา 1003 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 3 ลักษณะตั๋วเงินได้รับอิทธิพลมาจากอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 ซึ่งอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1930 และ ประมวลกฎหมายพาณิชย์

⁶League of Nations, document C. 234. M. 83. 1929. II, pp. 33-49.

⁷League of Nations, *Treaty Series*, vol. 143, p.257.

⁸Registered No. 3316; League of Nations, *Treaty Series*, vol. 143, p.355.

มีความรับผิดชอบในฐานะผู้รับอาวัลผู้ส่งจ่ายตั๋วเงิน ถือเป็นการอาวัลโดยผลของกฎหมายเพราะไม่ต้องการเจตนาของผู้ลงลายมือชื่อนั้นว่าประสงค์จะเข้าประกันการใช้เงินตามตั๋วหรือไม่

ในกรณีที่ได้มีการสลักหลังตั๋วผู้ถือนี้มีปัญหาที่น่าพิจารณาคือหากผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือนั้นจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังคนก่อนจะไล่เบี้ยได้ในอายุความใด โดยในปัญหาดังกล่าวนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกเป็น 3 ทางด้วยกัน¹⁰ คือ

แนวทางที่หนึ่งเห็นว่าตั๋วเงินสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือผู้นั้นสามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบการครอบครองตามมาตรา 918 และผู้ใดถือตั๋วไว้ในครอบครองก็เป็นผู้ทรง ตามมาตรา 904 จึงเป็นกรณีตามมาตรา 1002 ซึ่งมีอายุความ 1 ปี คำพิพากษาฎีกาซึ่งได้วินิจฉัยตามแนวนี้ ได้แก่ คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2526 และคำพิพากษาฎีกาที่ 922/2526

คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2526 เชื้อพิพาทยายออกให้แก่ผู้ถือยอมโอนไปเพียงด้วยการส่งมอบโดยไม่จำเป็นต้องสลักหลัง การที่โจทก์สลักหลังเชื้อพิพาทยายลดให้แก่ธนาคารจึงเป็นเพียงประกัน (อาวัล) ผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 921 และมาตรา 989 เมื่อเรียกเก็บเงินไม่ได้ธนาคารจึงหักเงินจากบัญชีโจทก์และส่งเช็คกลับคืนมาให้โจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้ถือยอมเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 มีอำนาจฟ้องจำเลยผู้ส่งจ่ายได้ตามมาตรา 1002 ซึ่งมีอายุความ 1 ปี นับแต่เช็คถึงกำหนดชำระเงิน กรณีไม่เข้ามาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้สลักหลังเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงิน เพราะโจทก์มิใช่ผู้สลักหลังตามกฎหมาย

แนวทางที่สอง เห็นว่าเมื่อผู้ทรงเดิมนำตั๋วมาคืนและรับเงินจากผู้สลักหลังตั๋วผู้ถือแล้วการยึดถือตั๋วไว้จึงเป็นผู้ที่ใช้เงินและเข้าถือเอาตัว เมื่อตั๋วขาดความเชื่อถือจึงมีสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่ก่อนตนได้ตามมาตรา 967

ฎีกาที่ 3421/2525 เชื้อพิพาทยเป็นเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือยอมโอนให้แก่กันได้โดยการส่งมอบ เมื่อโจทก์ได้รับเชื้อพิพาทยไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 แม้โจทก์จะสลักหลังโอนเช็คให้ ป. และ ข. นำเช็คไปเรียกเก็บเงินไม่ได้ แต่เมื่อโจทก์ได้รับเช็คคืนมา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนตามมาตรา 967 วรรคสาม ประกอบมาตรา 989

รองศาสตราจารย์สหอน รัตนไพจิตร ได้แสดงความเห็นไว้ว่า แม้ว่าตามคำพิพากษาฎีกานี้จะไม่มีประเด็นในเรื่องอายุความก็ตาม แต่การที่ศาลฎีกาปรับบทว่าผู้สลักหลังซึ่งได้ใช้เงินแก่ผู้ทรงเดิมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ซึ่งผูกพันอยู่แล้วก่อนตนอันเป็นไปตามมาตรา 967 วรรคสามนั้น ดังนั้นจึงแสดงว่าเป็นกรณีที่มีอายุความตามมาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือน

แนวทางที่สาม เห็นว่าการสลักหลังตั๋วผู้ถือยอมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 921 เป็นกรณีผู้อาวัลใช้เงินให้แก่ผู้ทรงและรับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่จะมาไล่เบี้ยเอา

¹⁰สหอน รัตนไพจิตร, หลักกฎหมายตั๋วเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), หน้า 362-365.

แก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบตัวผู้นั้นได้ตามมาตรา 940 วรรคสาม ซึ่งไม่มีกฎหมายเรื่องอายุความกำหนดไว้โดยเฉพาะจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปซึ่งอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 193/30 คือ 10 ปี

คำพิพากษาฎีกาที่ 5595/2533 ผู้สละหลังเช็ดซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือยอมอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ตามเช็ด ตามมาตรา 921 ประกอบ 989 เมื่อได้ชำระหนี้แก่ผู้ทรงไปแล้วยอมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ส่งจ่าย และเข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่มีเหนือผู้ส่งจ่ายด้วย กรณีเช่นนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความเท่าใด สิทธิเรียกร้องของผู้รับช่วงสิทธิจากผู้ทรงต่อผู้ส่งจ่ายจึงมีอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 ผู้สละหลังเช็ดซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือมิใช่ผู้สละหลังตามความหมายของมาตรา 1003 จึงไม่นำอายุความ 6 เดือนตามมาตรา 1003 มาใช้บังคับ

ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อตัวเงินชนิดผู้ถือโอนได้ด้วยการส่งมอบ ไม่จำเป็นต้องมีการสละหลังเพื่อโอนตัวดังกล่าว หากมีการสละหลังตัวผู้ถือจะมีผลเป็นการประกัน (อ่าวล) ผู้ส่งจ่ายโดยผลของกฎหมาย มิได้มีผลเป็นการสละหลังเพื่อจึงไม่อาจนำอายุความ 6 เดือนตามมาตรา 1003 สำหรับกรณีที่ผู้สละหลังฟ้องไล่เบี้ยกันเองหรือไล่เบี้ยผู้ส่งจ่ายมาใช้ปรับแก้กรณีนี้ได้ แต่การที่ผู้รับอ่าวลดังกล่าวได้เข้าใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปและเข้าถือเอาตัวเงินหลังจากที่ตัวเงินขาดความเชื่อถือเพราะการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน เมื่อมีการเข้าใช้เงินตามตัวยอมทำให้ความเป็นผู้ทรงตัวเงินก็สิ้นสุดลงแล้วผู้รับอ่าวลดังกล่าวไม่สามารถเปลี่ยนสถานะมาเป็นผู้ทรงตัวเงินได้ และกฎหมายได้กำหนดไว้ให้ผู้รับอ่าวลซึ่งได้ใช้เงินตามตัวให้แก่ผู้ทรงสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนประกันไว้ได้ตามมาตรา 940 ดังนั้น ผู้สละหลังตัวผู้ถือซึ่งได้ชำระเงินให้แก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตัวไว้ในความครอบครองสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ในฐานะผู้รับอ่าวล ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำกำหนดอายุความทั่วไปตามมาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี มาใช้บังคับ

จากการศึกษาพบว่า อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยเช็ด ค.ศ. 1931 อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 และประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งใช้กฎหมายระบบลายลักษณ์อักษรนั้นหาได้มีบทบัญญัติทำนองเดียวกับมาตรา 921 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยคงมีเฉพาะกรณีการเข้ารับอ่าวลโดยการแสดงเจตนาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากอนุสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวและประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ยอมรับการออกตัวเงินให้แก่ผู้ถือ โดยเหตุผลเพราะเมื่อเป็นตัวเงินที่ออกเพื่อชำระหนี้ระหว่างประเทศแล้ว โดยปกติผู้ออกตราสารย่อมจะต้องรู้ได้ว่าเจ้าหนี้ที่ตนออกตราสารให้คือผู้ใด¹¹ จึงกำหนด

¹¹กมลรัตน์ นุชิตประสิทธิ์ชัย, “ผลกระทบต่อกฎหมายไทยในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงินระหว่างประเทศและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 50.

ให้การออกตั๋วเงินว่าต้องระบุชื่อผู้รับเงิน และเนื่องจากกฎหมายฝรั่งเศสได้รับอิทธิพลจากอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 จึงมีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกัน มีเพียงอนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยเช็ค ค.ศ. 1931 เท่านั้นที่ยอมรับให้มีการออกเช็คให้แก่ผู้ถือได้ โดยกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวและประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสยอมให้มีการสั่งจ่ายตั๋วเงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายและกลายเป็นตัวผู้ถือโดยการสลักหลังลอย โดยอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 นั้น มาตรา 11 วรรคท้าย บัญญัติว่า การสลักหลังตั๋วเงินให้แก่ผู้ถือเป็นโมฆะไม่มีผลตามกฎหมาย แต่ในอนุสัญญากรุงเจนีวานั้นมีความแตกต่างกับอนุสัญญากรุงเฮก กล่าวคือ อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 มาตรา 12 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยเช็ค ค.ศ. 1931 มาตรา 15 วรรค 4 และในประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา L511-8 วรรค 5 มีบทบัญญัติเช่นเดียวกันคือ การสลักหลังโอนตั๋วเงินให้แก่ผู้ถือมีผลเหมือนการสลักหลังลอยซึ่งทำให้ผู้สลักหลังโอนตั๋วเงินชนิดระบุชื่อให้แก่ผู้ถือจึงมีความรับผิดชอบตามตั๋วเงินในฐานะผู้สลักหลังจึงสรุปได้ว่าแม้จะมีการสั่งจ่ายตั๋วเงินชนิดระบุชื่อตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายและกลายเป็นตัวผู้ถือโดยการสลักหลังลอยทำให้ตั๋วเงินดังกล่าวสามารถโอนกันได้โดยการส่งมอบนั้น ผู้สลักหลังตัวดังกล่าวจึงมีความรับผิดชอบตามตั๋วเงินในฐานะผู้สลักหลัง

จากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของสหราชอาณาจักร และประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณีนั้นยอมรับให้มีการออกตั๋วเงินให้แก่ผู้ถือได้ โดยเรื่องการโอนตั๋วเงินชนิดผู้ถือนั้นพระราชบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของสหราชอาณาจักร มาตรา 31(2) และประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 3-201(b) มีบทบัญญัติบัญญัติเช่นเดียวกับมาตรา 918 ของไทย โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของสหราชอาณาจักรในมาตรา 8(3) และมาตรา 34(1) ประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกาในมาตรา 3-204(2) มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ หากมีการสลักหลังลอยลงไปในตั๋วเงินแล้วจะทำให้ตั๋วเงินนั้นกลายเป็นตัวผู้ถือซึ่งสามารถโอนให้แก่กันได้ด้วยการส่งมอบและหากได้มีการสลักหลังต่อไปภายหลังจากการสลักหลังลอย ผู้สลักหลังก็มีความรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังเท่านั้น แต่เพื่อป้องกันการสูญหายผู้ทรงอาจจะเปลี่ยนแปลงการสลักหลังลอยนั้นให้กลายเป็นการสลักหลังเฉพาะซึ่งจะมีผลทำให้ตั๋วเงินนั้นกลับคืนมาเป็นตัวชนิดระบุชื่ออีกครั้ง¹² โดยการโอนตัวนั้นต่อไปสามารถกระทำได้โดยการสลักหลังและส่งมอบ ดังนั้น ผู้สลักหลังตั๋วเงินชนิดผู้ถือจึงมีความรับผิดชอบตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้สลักหลัง หากผู้สลักหลังดังกล่าวได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตั๋วเงินเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้ตามตั๋วเงินต่อไปก็สามารถใช้สิทธิดำเนินการฟ้องคดีได้ในฐานะผู้สลักหลัง

¹²Dillovou and Howard, *Principle of Business Law*, 7th ed. (Englewood Cliffs: Newjery Prentice-Hall, 1964), p. 464. อ้างถึงใน สุนันท์ เลขบวรวงศ์, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 179.

3. ปัญหาอายุความในการรับผิดชอบของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินโดยไม่ปรากฏฐานะ

สัญญาตั๋วเงินมีหลักที่สำคัญประการหนึ่งคือ “หลักความรับผิดชอบเกิดขึ้นเพราะการลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน (Liability Based on Signature)” โดยหลักการดังกล่าวมีความสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกความรับผิดชอบของบุคคลตามกฎหมายตั๋วเงินเกิดขึ้นด้วยการลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน อีกประการหนึ่งคือบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินมิได้ทำให้เกิดความรับผิดชอบโดยไม่มีขอบเขตจำกัดด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติว่าความรับผิดชอบของผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินจะต้องเป็นไปตามเนื้อความในตัวซึ่งผู้ลงลายมือชื่อรับผิดชอบไว้นั้นจะมาปฏิเสธโต้แย้งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ทั้งนี้ย่อมเป็นการก่อความเชื่อถือในตัวเงินนั่นเองในตัว มีปัญหาที่น่าพิจารณาก็คือหากตั๋วเงินนั้นเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อผู้ทรงเป็นผู้รับเงินโดยขีดมาคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกและมีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ส่งจ่ายลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินดังกล่าวเพื่อเป็นการประกันการใช้เงินตามตัวนั้น บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบตามตัวหรือไม่ ซึ่งในปัญหาดังกล่าวนี้ได้มีแนวคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1034/2507 จำเลยที่ 1 ลงนามเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คฉบับหนึ่ง จำเลยที่ 2 ลงนามสลักหลังเช็คนั้น เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คขึ้นเงินไม่ได้เพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยอ้างว่าเงินในบัญชีไม่พอจ่ายเช่นนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900 ประกอบมาตรา 967 บุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวเงินนั้น เมื่อจำเลยที่ 2 ลงชื่อสลักหลังเช็คซึ่งเป็นตั๋วเงินประเภทหนึ่งก็จะปัดตนให้พ้นความผิดไปหาได้ไม่ ฐานะของจำเลยที่ 2 ไม่ใช่ผู้ค้าประกันหรือเป็นผู้รับอาวัล เมื่อเช็คฉบับนี้ทางธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยที่ 2 ก็ต้องรับผิดชอบที่ตนได้ลงนามสลักหลังเช็คนั้นไว้ด้วย

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าเป็นเช็คในคดีดังกล่าวเป็นเช็คชนิดใด เนื่องจากหากเป็นเช็คให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับอาวัลผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 921, 940 และ 967 แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าเป็นเช็คชนิดใด จำเลยที่ 2 จึงมีความรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลัง โดยท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่าฎีกาดังกล่าวนี้น่าจะตัดสินตามกฎหมายตั๋วเงินของสหราชอาณาจักร มาตรา 56

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของประเทศสหราชอาณาจักร มาตรา 56 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลใดลงลายมือชื่อในตั๋วเงินในฐานะอย่างอื่นนอกจากเป็นผู้ส่งจ่าย หรือผู้รับรอง ท่านว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบต่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายในฐานะเป็นผู้สลักหลัง” กล่าวคือ “บุคคลใด” หมายถึง บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เป็นคู่สัญญาในตัวมาแต่เดิม ไม่ว่าจะในฐานะผู้ส่งจ่าย ผู้รับรอง หรือผู้ที่มีสิทธิสลักหลังโอนตั๋วเงินต่อไปได้ กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตั๋วเงินฉบับนี้มาก่อนแล้วมาลงนามในตั๋วเงิน บุคคลดังกล่าวจะมีความรับผิดชอบตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้รับสลักหลังโดยเพียงแต่มีเจตนาที่จะลงลายมือชื่อที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาตามตัวก็เพียงพอแล้ว แม้ลักษณะของการลงลายมือชื่อของบุคคลดังกล่าวจะได้เป็นคู่สัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดอีกทั้งไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลดังกล่าวจะ

มีสิทธิอย่างใด ๆ ในตัวและอาจส่งมอบสิทธิในตัวนั้นให้แก่ผู้ใดหรือไม่ ซึ่งแตกต่างกับการสลักหลังตามกฎหมายไทยในมาตรา 920 ซึ่งกำหนดให้การสลักหลังเป็นการโอนสิทธิในตัวเงิน ในทางปฏิบัติมักจะมีการลงนามด้านหลังตั๋วเงินซึ่งเรียกว่า “Back” ตัวเงินและลงลายมือไว้ซึ่งถือเป็นการสลักหลังโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและเพิ่มหลักประกันให้แก่ตัว¹³

ผู้เขียนเห็นว่าหลักในมาตรา 56 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ของกฎหมายสหราชอาณาจักรนี้เป็นบทบัญญัติในเรื่องการค้ำประกันตั๋วเงินโดยการเพิ่มตัวบุคคลเข้ามาเป็นลูกหนี้ตามตั๋วเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและความน่าเชื่อถือให้แก่ตั๋วเงิน ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากหลักในเรื่องการรับอาวัลตามมาตรา 938, 939 และ 940 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเนื่องจากการบัญญัติเรื่องประกันการใช้เงินโดยการอาวัลดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และเมื่อพิจารณาควบคู่กับบัญญัติในประมวลกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทยแล้วมิได้มีบทบัญญัติมาตราใดที่รับเอาหลักการของมาตรา 56 ของกฎหมายตั๋วเงินสหราชอาณาจักรมาไว้โดยตรง

จากการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 3-204 (a) บัญญัติให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตราสารแต่ไม่ใช่ฐานะผู้ออกตราสาร ผู้ส่งจ่ายตราสาร หรือผู้รับรองตราสาร การลงลายมือชื่อดังกล่าวถือว่าเป็นการสลักหลังตราสาร ถ้าลายมือชื่อแตกต่างจากการลงลายมือชื่อในฐานะผู้ออกตราสาร ผู้ส่งจ่ายตราสาร หรือผู้รับรองตราสารปรากฏโดยลำพังหรือมีข้อความประกอบว่าตราสารนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตราสารนั้นเปลี่ยนมือมีข้อจำกัดในการจ่ายเงินตามตราสาร หรือก่อให้เกิดความรับผิดของผู้สลักหลังในตราสารนั้น การสลักหลังมักกระทำที่ริมตราสาร หรือด้านหลังตราสาร แต่ก็สามารถสลักหลังที่ใดที่หนึ่งในตราสารก็ได้ หากการลงลายมือชื่อในตราสารนั้นไม่ปรากฏฐานะความรับผิดของผู้สัญญา กฎหมายกำหนดว่าเป็นการสลักหลัง เนื่องจากการลงลายมือชื่อในตราสารมักจะปรากฏฐานะโดยวางตำแหน่งการลงลายมือชื่อในตราสารซึ่งช่วยอธิบายความมุ่งหมายของผู้ลงลายมือชื่อ¹⁴ จึงกล่าวได้โดยสรุปว่าการลงลายมือชื่อของบุคคลผู้ไม่ปรากฏฐานะตามประมวลกฎหมายเอกรูปทางการพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา มีผลให้บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดตามตั๋วเงินในฐานะผู้สลักหลังตั๋วเงิน เนื่องจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกามีได้มีการบัญญัติเรื่องการค้ำประกันตั๋วเงินไว้เช่นเดียวกับกฎหมายของสหราชอาณาจักร

ดังนั้น คำพิพากษาฎีกาที่ 1034/2507 ซึ่งตัดสินให้จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลังโดยตัดสินตามมาตรา 56 ของกฎหมายตั๋วเงินสหราชอาณาจักร ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะถูกต้อง

¹³ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 232.

¹⁴พนิตนาฎ เกิดจำรูญ, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 117-118.

ตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยเนื่องจากจำเลยที่ 2 ซึ่งลงลายมือชื่อสลักหลังไม่เคยเป็นผู้ทรงเช็คมาก่อน

มีข้อสังเกตว่าความรับผิดของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินตามมาตรา 900 จะมีมาตราอื่นมาประกอบ ยกตัวอย่างเช่นความรับผิดของผู้สลักหลังกรณีที่ลงลายมือชื่อในตัวเงิน คือความรับผิดตามมาตรา 900 ประกอบด้วยมาตรา 914 ความรับผิดของผู้รับอาวัลเป็นไปตามมาตรา 900 ประกอบด้วยมาตรา 940 ข้อยกเว้นที่จะต้องรับผิดตามมาตรา 900 มาตราเดียวมีเพียงกรณีเดียวคือไปลงลายมือชื่อชื่อด้านหลังตัวเงินโดยสมัครใจจะรับผิดเพราะไม่อาจปรับเข้าฐานะหนึ่งฐานะใดตามกฎหมายในเรื่องตัวเงินเท่านั้น ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่) วางบรรทัดฐานไว้ว่าผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่มีฐานะต้องรับผิดตามมาตรา 900 โดยมีเนื้อความเหมือนผู้สั่งจ่าย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่) การที่จำเลยลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คโดยไม่ปรากฏว่ามีถ้อยคำสำนวนว่า “ใช้ได้เป็นอาวัล” หรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกัน ไม่เป็นการลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอาวัลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 939 ประกอบด้วยมาตรา 989

จำเลยที่ 2, 3 และ 4 ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่ายโดยระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงินและขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” และมุมซ้ายมีข้อความว่า “Non Negotiable, A/C Payee Only” หมายความว่า “เข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือ” ทั้งนี้ เป็นความสมัครใจของจำเลยที่ 2, 3 และ 4 ยอมผูกพันต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในอันที่จะรับผิดชอบอย่างเดียวกับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าวจำเลยที่ 2, 3 และ 4 ผู้ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินจึงต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวเงินนั้น ตามมาตรา 900

ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว แม้ข้อเท็จจริงในคดีจะปรากฏว่าจำเลยทั้งสามลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คเพื่อเป็นการค้าประกันให้แก่จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายแต่เนื่องจากเช็คพิพาทดังกล่าวเป็นเช็คชนิดระบุชื่อผู้รับเงินและขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” เช็คดังกล่าวมิใช่เช็คชนิดผู้ถือ การสลักหลังเช็คดังกล่าวจึงมิได้มีผลเป็นการรับอาวัลผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 แต่อย่างใด อีกทั้งการลงลายมือชื่อของจำเลยที่ 2, 3 และ 4 ด้านหลังเช็คนั้นมีได้ลงที่ด้านหน้า และมีได้มีการเขียนถ้อยคำสำนวนว่า “ใช้ได้เป็นอาวัล” หรือถ้อยคำอื่นทำนองนี้ จึงไม่ถือว่าเป็นการรับอาวัลตามมาตรา 939 การรับอาวัลเป็นวิธีการหรือเป็นแบบอย่างหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากผู้รับอาวัลทำไม่ถูกต้องตามมาตรา 939 การรับอาวัลนั้นย่อมไม่เป็นผล¹⁵ ดังนั้น จำเลยที่ 2, 3 และ 4 จึงไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้รับอาวัล เมื่อเช็คดังกล่าวระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงินโดยมุมซ้ายมีข้อความว่า “Non Negotiable, A/C Payee Only” หมายความว่า “เข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือ” โจทก์เท่านั้นเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท อีกทั้งข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนมือ จำเลยทั้งสามมิได้มีโอกาสเป็นผู้ทรงเช็คเลยจึงไม่อาจถือได้ว่าการลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คของจำเลยทั้งสามนั้น

¹⁵ ภูมิ โชคเหมา. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด, หน้า 166.

เป็นการสลักหลังเพื่อโอนเช็คพิพาทตามมาตรา 920 ดังนั้นจำเลยทั้งสามจึงไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลัง แต่เนื่องจากความสมัครใจของจำเลยทั้งสามที่ยอมผูกพันตนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในตั๋วเงินด้วยการลงลายมือชื่อด้านหลังเช็ค ก็ต้องรับผิดตามที่ตนแสดงเจตนาเพื่อประกันการใช้เงินตามเช็ค ตามมาตรา 900 แม้ไม่มีฐานะทางกฎหมายในเรื่องตั๋วเงินก็ไม่อาจที่จะปฏิเสธความรับผิดเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากมิได้มีกฎหมายไว้โดยเฉพาะให้ผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะต้องรับผิดในฐานะผู้สลักหลังเช่นเดียวกับกฎหมายของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา

ส่วนในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยเช็ค ค.ศ. 1931 อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 และประมวลกฎหมายพาณิชย์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นมิได้มีการบัญญัติในเรื่องบุคคลผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะไว้โดยเฉพาะ ผู้เขียนจึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกับความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะตามกฎหมายไทยได้

โดยฐานะตามตัวเงินนั้นจะส่งผลถึงเรื่องสำคัญ 3 ประการ¹⁶ คือ 1. เรื่องความรับผิดตามตัวเงินว่าจะมีใครไล่เบี้ยให้ตนต้องรับผิดได้บ้าง 2. รับผิดภายในอายุความเท่าไร และ 3. หากตนได้ใช้เงินแก่ผู้ทรงแล้วตนจะใช้สิทธิไล่เบี้ยให้ใครรับผิดต่อตนได้บ้าง เมื่อบุคคลผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะมีความรับผิดตามกฎหมายตัวเงินตามมาตรา 900 ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปคือความรับผิดตามตัวเงินว่าจะมีใครไล่เบี้ยให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะต้องรับผิดได้บ้าง และการฟ้องดำเนินคดีแก่ผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะควรต้องฟ้องภายในกำหนดอายุความการที่จะให้บุคคลนั้นรับผิดตามตัวเงินโดยไม่ปรากฏฐานะซึ่งอาศัยเพียงมาตรา 900 แต่อย่างเดียวน่าจะเป็นการไม่เพียงพอ

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้สัญญาซึ่งลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามตั๋วเงินแล้ว ผลจากการศึกษาพบได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีปัญหาดังต่อไปนี้

1.1 ไม่มีบทบัญญัติกำหนดอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลผู้สลักหลังไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำกำหนดอายุความทั่วไปตามมาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี มาบังคับใช้แก่กรณีดังกล่าวนี้ เนื่องจากการฟ้องลูกหนี้ชั้นต้นตามตัวเงินนั้น มาตรา 1001 มิได้กำหนดตัวบุคคลผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีว่าต้องเป็นผู้ใด ดังนั้น ผู้รับอาวัลผู้สลักหลังจึงสามารถฟ้องผู้รับรองตั๋วแลกเงินและผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นตามตัวเงินได้ในระยะเวลา 3 ปี ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นสองตามตัวเงินเนื่องจากไม่สามารถนำมาตรา 1003 มาปรับใช้กับกรณีนี้ได้เพราะกฎหมายกำหนดตัวบุคคลผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 1003 นั้น

¹⁶สทนต์ รัตนไพจิตร, หลักกฎหมายตัวเงิน, หน้า 70-71.

ต้องมีฐานะเป็นผู้สละหลังตัวเงินดังนั้นในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอวัลผู้สละหลังจึงต้องนำกำหนดอายุความทั่วไปตามมาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี มาบังคับใช้ทำให้ลูกหนี้ชั้นสองต้องรับผิดชอบต่อผู้รับอวัลผู้สละหลังตัวเงินนานกว่าลูกหนี้ชั้นต้นตามตัวเงิน อีกทั้งตัวเงินซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่มีการนำมาใช้ในการธุรกิจซึ่งต้องการความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการนำกำหนดอายุความทั่วไปตามมาตรา 193/30 ซึ่งมีกำหนด 10 ปี มาบังคับใช้จึงขัดกับลักษณะสภาพของตัวเงินซึ่งโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือ

1.2 มีความไม่ชัดเจนในเรื่องอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงตัวผู้ถือซึ่งได้สละหลังตัวเงินและส่งมอบ เนื่องจากลักษณะของตัวผู้ถือนั้นสามารถโอนให้แก่กันได้ด้วยการส่งมอบตามมาตรา 918 แต่หากมีการสละหลังตัวดังกล่าวจะถือเป็นการอวัลผู้ส่งจ่ายโดยผลของกฎหมายตามมาตรา 921 ซึ่งบุคคลผู้ทำการสละหลังตัวผู้ถือไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สละหลัง แต่มีความรับผิดชอบผู้ทรงตามเนื้อความในตัวนั้น ในฐานะผู้รับอวัลผู้ส่งจ่าย โดยเมื่อบุคคลดังกล่าวได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตัวนั้นแล้วจะสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ลูกหนี้ตามตัวเงินได้ในอายุความใด ในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายออกเป็น 3 แนวทางด้วยกันคือ แนวทางที่หนึ่งเห็นว่าตัวผู้ถือโอนได้ด้วยการส่งมอบตามมาตรา 918 และผู้ใดถือตัวไว้ถือนั้นก็เป็นผู้ทรง ตามมาตรา 904 เมื่อผู้ทรงเดิมนำตัวมาคืนและรับเงินจากผู้สละหลัง ผู้สละหลังได้ยึดถือตัวไว้จึงกลายเป็นผู้ทรงสามารถฟ้องให้ผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบตัวร่วมกันรับผิดชอบได้ตามมาตรา 967 วรรคแรก ดังนั้น เมื่อผู้ทรงมาฟ้องไล่เบี้ยผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบตัวรับผิดชอบจึงเป็นกรณีตามมาตรา 1002 ซึ่งมีอายุความ 1 ปีแนวทางที่สอง เห็นว่าเมื่อผู้ทรงเดิมนำตัวมาคืนและรับเงินจากผู้สละหลัง ผู้สละหลังได้ยึดถือตัวไว้จึงเป็นผู้ที่ใช้เงินและเข้าถือเอาตัว เมื่อตัวขาดความเชื่อถือจึงมีสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่ก่อนตนได้ตามมาตรา 967 การปรับบทว่าผู้สละหลังซึ่งได้ใช้เงินแก่ผู้ทรงเดิมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ซึ่งผูกพันอยู่แล้วก่อนตนอันเป็นไปตามมาตรา 967 วรรคสามนั้น แสดงว่าเป็นกรณีที่มีอายุความตามมาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือน แนวทางที่สาม เห็นว่าการสละหลังตัวผู้ถือย่อมเป็นเพียงประกัน (อวัล) สำหรับผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 921 เมื่อผู้สละหลังตัวผู้ถือได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงเดิมจึงเป็นกรณีผู้อวัลใช้เงินให้แก่ผู้ทรงและรับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่จะมาไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบตัวผู้หนี้ได้ตามมาตรา 940 วรรคสาม และในการรับช่วงสิทธิที่จะมาไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ต้องรับผิดชอบนั้น เนื่องจากไม่มีกฎหมายเรื่องอายุความกำหนดไว้โดยเฉพาะจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปคือ 10 ปี กรณีดังกล่าวนี้ ถือเป็นปัญหาที่ขัดแย้งกันระหว่างสิทธิไล่เบี้ยที่แตกต่างกันในบุคคลคนเดียวกัน เนื่องจากเป็นกรณีที่มีกฎหมายหลายมาตราที่นำมาใช้ปรับแก้กรณีนี้ได้ จึงมีปัญหาว่าควรใช้มาตราใดมาบังคับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาในตัวเงินทุกฝ่าย

1.3 ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะ ซึ่งมีปัญหาที่นำพิจารณาก็คือหากตัวเงินนั้นเป็นตัวเงินชนิดระบุชื่อผู้ทรงเป็นผู้รับเงินโดยขีดมาคำว่า “หรือผู้ถือ”

ออกและมีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้สั่งจ่ายลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินดังกล่าวเพื่อเป็นการประกันการใช้เงินตามตั๋วบุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบตามตั๋วหรือไม่ โดยความรับผิดของผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินตามมาตรา 900 นั้นจะต้องมีมาตราอื่นมาประกอบเพื่อแสดงถึงฐานะของลูกหนี้ตามตั๋วเงินว่าตนต้องรับผิดชอบในฐานะใด ข้อยกเว้นที่จะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 มาตราเดียวมีเพียงกรณีเดียว คือ ไปลงลายมือชื่อชื่อด้านหลังตั๋วเงินโดยสมัครใจจะรับผิดชอบเพราะไม่อาจปรับเข้าฐานะหนึ่งฐานะใดตามกฎหมายในเรื่องตั๋วเงินเท่านั้นในเรื่องความรับผิดของบุคคลผู้ไปลงลายมือชื่อด้านหลังตั๋วเงินโดยสมัครใจย่อมรับผิดชอบ แม้ไม่อาจปรับเข้าฐานะหนึ่งฐานะใดตามกฎหมายในเรื่องตั๋วเงินได้โดยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่) วางบรรทัดฐานไว้ว่าผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่มีฐานะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 โดยมีเนื้อความเหมือนผู้สั่งจ่าย แม้ไม่ปรากฏฐานะทางกฎหมายลักษณะตั๋วเงินก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดเป็นอย่างอื่นได้ การให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ปรากฏฐานะให้ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 เพียงมาตราเดียวเป็นการไม่เพียงพอ เนื่องจากการไม่ปรากฏฐานะตามตั๋วเงินที่ชัดเจนส่งผลกระทบต่อความรับผิดตามตั๋วเงินของบุคคลดังกล่าวว่าจะมีใครไล่เบี้ยให้ตนต้องรับผิดชอบได้บ้าง ตนต้องรับผิดชอบภายในอายุความเท่าใด และหากตนได้ใช้เงินแก่ผู้ทรงแล้วตนจะใช้สิทธิไล่เบี้ยให้ใครรับผิดชอบตนได้บ้าง เนื่องจากการไม่ปรากฏฐานะทำให้ไม่อาจนำกำหนดอายุความในการฟ้องดำเนินคดีตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินในมาตรา 1001 ถึงมาตรา 1003 มาบังคับใช้กับการฟ้องดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าวได้

2. ข้อเสนอแนะ จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 ควรมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมกำหนดอายุความให้คดีที่ผู้รับอาวัลฟ้องไล่เบี้ยผู้สละหลังและไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายได้ภายในกำหนดอายุความ 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้รับอาวัลเข้าถือเอาตั๋วเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้รับอาวัลนั้นถูกฟ้อง

2.2 ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมว่า เมื่อผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921 ได้ใช้เงินไปตามตั๋วเงินแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งคนประกันไว้กับบุคคลทั้งหลายผู้ต้องรับผิดชอบตัวผู้นั้นได้ในฐานะผู้รับอาวัล

2.3 ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายให้บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนตั๋วเงินโดยมิได้มีฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย ผู้รับรอง หรือผู้สละหลัง ให้มีความรับผิดในฐานะผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายตั๋วเงิน

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ นุจิตประสิทธิ์ชัย. “ผลกระทบต่อกฎหมายไทยในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงินระหว่างประเทศและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พนิตนาฏ เกิดจำรูญ. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงลายชื่อชื่อในตั๋วเงิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2548.
- ภูมิ โชคเหมาะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตั๋วเงินและบัญชีเดินสะพัด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- สทนต์ รัตนไพจิตร. หลักกฎหมายตั๋วเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
- เสนีย์ ปราโมช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2514.
- เสาวนีย์ อัครโรจน์. “การโอนสิทธิตามตั๋วเงิน: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของกฎหมาย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- สุนันท์ เลขบรรวงศ์. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.